МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

В. І. САЮК

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання та оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт

Київ – 2026

Схвалено на засіданні кафедри педагогіки
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол №10 від 3 червня 2026 р.)

Рецензенти:

Бурлаєнко Т. І. – завідувач кафедри економіки, підприємництва та менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент Навчально-наукового інституту менеджменту ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Зазимко Н. М. – доцент кафедри педагогіки УДУ імені Михайла Драгоманова, кандидат педагогічних наук, доцент

Саюк В. І. Методичні рекомендації до написання і оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт. 2026. 44 с.

Методичні рекомендації містять вимоги до підготовлення і оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт для здобувачів вищої освіти. У рекомендаціях подано загальну характеристику поняттю «кваліфікаційна (магістерська) робота», розкрито етапи її виконання, описано та наведено приклади її оформлення, розглянуто процедуру її захисту.

Методичні рекомендації адресовано здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти, науковим керівникам і науково-педагогічним працівникам, залученим до організації та супроводу підготовки кваліфікаційних робіт. Використання рекомендацій сприятиме здобувачам у послідовній організації наукового пошуку, підвищенню якості професійної підготовки та формуванню дослідницької культури.

© Саюк В. І., 2026

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 4
РОЗДІЛ 1. КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА 5
1.1. Загальна характеристика кваліфікаційної (магістерської) роботи 5
1.2. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи 6
1.3. Розроблення індивідуального завдання і календарного плану виконання роботи. 7

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ 10
2.1. Зміст роботи та його структурні елементи. 10
2.2. Вступ: актуальність теми, мета, завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення 12
2.3. Основна частина: логіка побудови розділів і підрозділів. 18
2.4. Висновки до розділів та загальні висновки. 20
2.5. Список використаних джерел 23
2.6. Додатки 26
2.7. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи 27

РОЗДІЛ 3. ПІДГОТОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ 31
3.1. Підготовлення здобувачів до попереднього захисту кваліфікаційної роботи 31
3.2. Захист кваліфікаційної роботи здобувачем освіти 32

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 35

ДОДАТКИ 36

ПЕРЕДМОВА

Підсумковим етапом підготовлення майбутнього фахівця є виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи. Вона є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке передбачає систематизацію, поглиблення й практичне застосування здобутих теоретичних знань, дослідницьких умінь і професійних компетентностей.

Методичні рекомендації (рекомендації) до написання кваліфікаційних (магістерських) робіт розроблено з метою надання здобувачам вищої освіти практичної допомоги у виборі теми наукового пошуку; організації й проведення дослідження; розроблення структури, змісту та оформлення роботи.

Рекомендації спрямовані на підвищення якості магістерських досліджень, формування дослідницької культури здобувачів і дотримання встановлених вимог до підготовки кваліфікаційних робіт у закладі вищої освіти (ЗВО).

У методичних рекомендаціях висвітлено основні етапи підготовлення магістерської роботи: вибір і обґрунтування актуальності теми, визначення об’єкта, предмета, мети та завдань дослідження, добір і критичний аналіз джерел інформації, опис методів дослідження, інтерпретація одержаних результатів і формулювання висновків. Окрему увагу приділено до оформлення структурних елементів роботи, використання таблиць, рисунків, правилам цитування й укладання списку використаних джерел, а також підготовки до публічного захисту результатів дослідження.

У рекомендаціях приділено увагу питанням дотримання академічної доброчесності, що передбачає самостійність виконання наукового пошуку, коректне використання джерел інформації, належне оформлення цитувань, достовірність поданих результатів дослідження та відповідальність автора за отримані результати. Здобувач вищої освіти має усвідомлювати неприпустимість академічного плагіату, фабрикації й фальсифікації результатів дослідження, а також інших порушень етичних принципів наукової діяльності.

РОЗДІЛ 1. КВАЛІФІКАЦІЙНА (МАГІСТЕРСЬКА) РОБОТА

1.1. Загальна характеристика кваліфікаційної (магістерської) роботи

Підготовлення та захист кваліфікаційної (магістерської) роботи є важливим етапом завершення навчання здобувачів другого рівня вищої освіти. Магістр – це «освітній ступінь, що здобувається на другому (магістерському) рівні вищої освіти та присуджується університетом у результаті успішного виконання здобувачем відповідної освітньо-професійної програми» [1, с. 6].

Кваліфікаційна (магістерська) робота (кваліфікаційна робота) є самостійним науково-прикладним дослідженням, спрямованим на перевірку рівня сформованості професійних компетентностей, здійснення самостійного аналізу досліджуваної проблеми, обґрунтування висновків та надання рекомендацій щодо вдосконалення відповідних напрямів професійної діяльності. У процесі підготовлення роботи магістрант повинен продемонструвати здатність критично аналізувати та відбирати наукові джерела, визначати актуальні проблеми обраної галузі, обґрунтовувати теоретичні положення, раціонально добирати необхідні методи наукових досліджень, інтерпретувати отримані результати та формулювати висновки до означеної мети і поставлених завдань. Необхідно також ураховувати, що зміст і результати роботи повинні відповідати освітньо-професійній програмі підготовки здобувача, компетентностям і програмним результатам навчання, визначеними для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Виконання кваліфікаційної роботи передбачає розв’язання наступних завдань:

- обґрунтування актуальності обраної проблеми, її теоретичне та практичне значення, відповідність сучасним тенденціям розвитку науки, освіти та професійної діяльності;
- визначення теоретико-методологічних засад дослідження й аналіз стану розробленості проблеми у науковій літературі;
- узгодження структурних частин роботи, послідовне розкриття теми згідно окресленої мети та завдань;

- обґрунтування авторського підходу та представлення результатів власного наукового пошуку;
- використання одержаних результатів для вдосконалення професійної діяльності, освітнього процесу, методичного забезпечення або розв'язання конкретних практичних завдань;
- коректне застосування методів дослідження та відповідність висновків фактичним результатам дослідження;
- дотримання норм авторського права, правильного цитування джерел, недопущення академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації даних.

Кваліфікаційна робота повинна демонструвати не лише обізнаність здобувача з теоретичними положеннями досліджуваної проблеми, а й здатність критично оцінювати наукову інформацію, визначати суперечності, обирати доцільні методи дослідження, інтерпретувати результати та формулювати аргументовані висновки.

1.2. Вибір та затвердження теми кваліфікаційної роботи

Одним із найважливіших етапів у науково-дослідницькій діяльності здобувача вищої освіти є вибір теми кваліфікаційної роботи. Вона має відображати актуальну наукову або практичну проблему, бути спрямованою на сучасні тенденції розвитку галузі освіти, виконуватися у межах спеціальності та освітньо-професійної програми за якими навчається здобувач, а також враховувати професійні компетентності та програмні результати навчання, які мають бути сформовані під час його навчання. Особливу увагу необхідно приділяти тим темам, які передбачають розв'язання конкретних проблем професійної діяльності, удосконалення освітніх процесів, розроблення та апробацію нових методик, технологій, моделей, програм або практичних рекомендацій.

Під час вибору теми важливо враховувати не лише її актуальність, а й реальні можливості проведення дослідження. Зокрема, необхідно оцінити доступність наукових джерел, нормативних документів, статистичних матеріалів та емпіричних даних, можливість організації експериментальної або дослідницької роботи,

використання різних методів дослідження, а також необхідний час для виконання всіх запланованих завдань. Тобто, тема має бути посильною для здобувача, відповідати його рівню підготовленості та передбачати можливість отримання конкретних результатів у межах визначених термінів виконання кваліфікаційної роботи.

Формулювання теми повинно бути чітким, конкретним та відображати суть досліджуваної проблеми, яка потребує розв'язання. Як правило, назва теми повинна містити предмет і об'єкт дослідження. Також необхідно уникати ситуацій, коли назва передбачає ширше коло питань, ніж фактично досліджується в роботі, тобто містити, наприклад, два предмети або два об'єкти дослідження.

Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт розробляється викладачами випускової кафедри за профілем освітньої програми та доводиться до відома здобувачів на початку навчання на першому курсі магістратури.

Процес вибору теми доцільно здійснювати поетапно. Спочатку здобувач визначає загальний напрям дослідження відповідно до власних наукових інтересів, професійних потреб і специфіки освітньої програми. Потім проводить попереднє вивчення наукової літератури, нормативно-правових документів, сучасних досліджень і практичного досвіду з обраної проблематики. Це дає змогу з'ясувати ступінь її розробленості у науковому просторі, виявити суперечності, недостатньо досліджені напрями для подальшого наукового пошуку. Лише після цього формулюється попередній варіант назви теми. За потреби назву тему конкретизують шляхом звуження проблеми, ключових понять або визначення певних умов дослідження. Назва теми кваліфікаційної роботи узгоджується із науковим керівником та подається на розгляд кафедри. Затверджена тема фіксується у протоколі засідання кафедри. Її подальша зміна, якщо виникає така потреба, здійснюється в установленому закладом порядку.

1.3. Розроблення індивідуального завдання і календарного плану виконання роботи

Індивідуальний календарний план (План) виконання кваліфікаційної роботи є важливим документом, який визначає зміст, послідовність, терміни й очікувані

результати науково-дослідницької діяльності здобувача вищої освіти. Його розроблення спрямоване на забезпечення системності роботи здобувача над дослідженням, раціональне використання часу, дотримання встановлених вимог до підготовлення кваліфікаційної роботи та її своєчасне виконання. План розробляється з урахуванням затвердженої теми дослідження, його мети, визначених завдань, об’єкта й предмета.

План розробляється здобувачем освіти спільно з науковим керівником. Його зміст має відображати основні етапи наукового пошуку: аналіз наукових джерел і нормативно-правових документів, вибір методів дослідження, визначення теоретичних і методологічних засад досліджуваної проблеми, проведення емпіричної або експериментальної роботи (за потреби), узагальнення отриманих результатів, розроблення практичних рекомендацій та формулювання висновків (Додаток А).

Під час розроблення плану необхідно дотримуватися принципів конкретності, послідовності, наукової обґрунтованості та відповідності змісту дослідження його меті. Завдання мають бути сформульовані чітко, без надмірної деталізації або дублювання та передбачати одержання результатів, які можна перевірити за змістом відповідних розділів кваліфікаційної роботи.

Для кожного етапу визначаються конкретні терміни початку й завершення, очікувані результати та, за потреби, форма звітування перед науковим керівником. Терміни мають бути реалістичними, взаємопов’язаними та узгодженими із загальним графіком освітнього процесу. Доцільно передбачати певний часовий резерв для доопрацювання окремих частин роботи, усунення виявлених недоліків і врахування рекомендацій наукового керівника.

Важливо, щоб календарний план не мав формального характеру, а виконував функцію дієвого інструменту самоорганізації та контролю. Магістрант повинен систематично відстежувати виконання запланованих завдань, своєчасно подавати науковому керівникові підготовлені матеріали та інформувати його про результати роботи й обставини, які можуть спричинити відхилення від установлених термінів. Науковий керівник, зі свого боку, здійснює консультативний супровід, оцінює відповідність проміжних результатів мети дослідження, надає рекомендації щодо

вдосконалення змісту роботи та допомагає коригувати послідовність виконання окремих етапів за необхідності.

Отже, якісно розроблений індивідуальний календарний план є важливою передумовою успішного виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи. Він забезпечують чітке визначення змісту й послідовності дослідження, сприяє раціональному плануванню часу, розвитку навичок самостійної наукової діяльності та підвищенню відповідальності магістранта за досягнення запланованих результатів.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

3.1. Зміст роботи та його структурні елементи

Зміст кваліфікаційної роботи є важливим структурним елементом, який відображає логіку дослідження, послідовність викладу матеріалу, взаємозв’язок між окремими розділами та підрозділами, а також повноту розкриття обраної теми. Правильно сформований зміст забезпечує цілісність роботи, дає змогу простежити послідовність досягнення поставленої мети та виконання визначених дослідницьких завдань.

Зміст кваліфікаційної роботи має відповідати її темі, меті, об’єкту, предмету та завданням дослідження. Він повинен бути логічно обґрунтованим, послідовним, внутрішньо узгодженим та спрямованим на розв’язання визначеної наукової проблеми. Зазвичай зміст кваліфікаційної роботи складається із таких структурних елементів:

- вступ;
- основна частина (розділи і підрозділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за потреби).

Зазначені складові забезпечують системність викладу матеріалу: від обґрунтування актуальності проблеми та визначення наукового апарату до представлення результатів проведеного дослідження, формулювання висновків і підтвердження використаної джерельної бази.

Зміст відображає послідовність розміщення структурних елементів роботи із зазначенням їхніх назв і сторінок, на яких вони починаються. Він має відповідати фактичній структурі тексту, а назви розділів і підрозділів у змісті повинні дослівно збігатися з відповідними заголовками в роботі.

Розроблення змісту доцільно розпочинати на початковому етапі дослідження, після визначення теми, мети, об’єкта, предмета та основних завдань. У процесі розроблення змісту рекомендується:

- визначити основні питання, які необхідно розкрити для досягнення мети дослідження;
- згрупувати ці питання за змістовими блоками, що становитимуть окремі розділи;
- визначити послідовність розгляду проблеми та сформулювати назви розділів;
- конкретизувати зміст кожного розділу через відповідні підрозділи;
- перевірити відповідність структурних елементів визначеним завданням дослідження;
- узгодити попередній зміст із науковим керівником;
- за потреби уточнювати структуру в процесі роботи над темою, зберігаючи загальну логіку дослідження;
- після завершення роботи перевірити відповідність змісту фактичному тексту, назвам структурних елементів і номерам сторінок.

Варто враховувати, що зміст кваліфікаційної роботи не є незмінним планом. У процесі опрацювання джерел, проведення дослідження та аналізу результатів можуть виникати підстави для уточнення назв підрозділів, зміни їхньої послідовності або перегляду окремих структурних рішень. Такі зміни мають бути обґрунтованими та погодженими з науковим керівником. Особливу увагу слід приділяти співвідношенню теоретичної та практичної частин. Теоретичний аналіз повинен створювати наукове підґрунтя для подальшого дослідження, а практична частина – демонструвати здатність здобувача самостійно застосовувати наукові підходи, обирати адекватні методи, аналізувати результати та формулювати аргументовані висновки.

Формуючи зміст, необхідно дотримуватися логічної послідовності викладу матеріалу, уникати надмірної деталізації та забезпечувати змістову узгодженість усіх складників дослідження.

2.2. Вступ: актуальність теми, мета, завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна та практичне значення

Вступ є важливим елементом кваліфікаційної роботи, оскільки в ньому обґрунтовується вибір теми та визначається науковий апарат дослідження. У вступі розкривають актуальність теми, формулюють мету й завдання, об’єкт і предмет, характеризують методи дослідження, визначають наукову новизну та практичне значення відповідно до характеру роботи, зазначають відомості про апробацію результатів наукового пошуку. Усі складники вступу повинні бути взаємопов’язаними. Мета визначає загальний напрям дослідження, завдання конкретизують шляхи її досягнення, об’єкт окреслює процес або явище, що вивчається, а предмет визначає конкретний аспект об’єкта, на якому зосереджується увага дослідника.

Актуальність теми дослідження є обов’язковим елементом вступу, який визначає важливість, своєчасність і доцільність проведення наукового пошуку. Досліднику необхідно пояснити, чому обрана проблема потребує наукового вивчення, які суспільні, освітні, професійні або наукові потреби зумовлюють її дослідження та які питання залишаються недостатньо розробленими в теорії та практиці.

Обґрунтування актуальності передбачає урахування тенденцій розвитку галузі освіти, аналіз сучасного стану результатів наукових досліджень, нормативно-правових документів і практичного досвіду. Важливо показати не лише загальну значущість теми, а й конкретну суперечність або проблему, розв’язання якої потребує проведення дослідження. Розкриваючи ступінь розробленості наукової теми, доцільно назвати науковців, праці яких присвячені відповідній проблематиці та стисло охарактеризувати напрями їхніх досліджень. При цьому необхідно уникати механічного переліку прізвищ і публікацій, а важливо показати, які аспекти проблеми вже досліджено та які залишаються недостатньо розробленими. Обґрунтування актуальності має завершуватися логічним висновком про необхідність дослідження обраної проблеми та його значення для розвитку теорії й удосконалення практики.

Мета дослідження визначає кінцевий результат, якого планує досягти здобувач у процесі виконання кваліфікаційної роботи. Вона має бути чіткою, конкретною,

науково обґрунтованою та безпосередньо пов’язаною з темою дослідження. Формулюючи мету, необхідно враховувати об’єкт і предмет дослідження, а також передбачувані результати теоретичної та практичної роботи. Для формулювання мети доцільно використовувати дієслова, що відображають характер наукової діяльності та очікуваний результат, наприклад: *обґрунтувати, визначити, розробити, теоретично обґрунтувати, дослідити, виявити, систематизувати, удосконалити, експериментально перевірити, розробити й апробувати тощо*.

Приклади фрагментів формулювання мети можуть бути такі:

- теоретично обґрунтувати педагогічне явище або процес;
- визначити педагогічні умови формування певної компетентності;
- розробити моделі, методики або програми професійної підготовки;
- експериментально перевірити ефективність запропонованої методики тощо.

Не варто формулювати мету дослідження занадто широко або використовувати загальні вислови, наприклад, «вивчити проблему», «розглянути питання», якщо вони не відображають конкретного наукового результату. Важливо пам’ятати, що мета передбачає результат, який досягається у процесі дослідження та підтверджується відповідними матеріалами й фактичними результатами.

Завдання дослідження конкретизують мету та визначають основні етапи її досягнення. Вони відображають послідовність наукової роботи: від опрацювання теоретичних засад проблеми до розроблення, обґрунтування та перевірки практичних рекомендацій. Завдання формулюють у логічній послідовності, зважаючи на структуру кваліфікаційної роботи та зміст її розділів. Кожне завдання має бути спрямоване на отримання конкретного результату й знаходити відображення у відповідній частині роботи та загальних висновках. Приклади завдань дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу та визначити теоретичні засади досліджуваної проблеми.
2. Уточнити суть і зміст основних понять дослідження.
3. Розробити критерії, показники та рівні сформованості досліджуваної якості або характеристики.

4. Обґрунтувати педагогічні умови (принципи, підходи) до розв’язання визначеної проблеми.
5. Розробити модель, методику, програму або комплекс практичних заходів.
6. Експериментально перевірити ефективність запропонованої методики (програми, моделі, умов).
7. Розробити практичні рекомендації щодо впровадження одержаних результатів у практику.

Наведений перелік має орієнтовний характер. Здобувач повинен самостійно конкретизувати завдання до своєї теми, мети, предмету та об’єкту дослідження. Не варто включати до переліку завдання, які не розкриваються в основній частині роботи або не пов’язані безпосередньо з метою дослідження. У магістерському дослідженні з галузі освіти зазвичай визначають 4-5 завдань. По завершенню дослідження варто перевірити, чи виконано кожне із завдань і чи відображено відповідні результати у висновках.

Об’єкт дослідження визначає загальну область наукового пошуку та окреслює його змістові межі. У педагогічних дослідженнях об’єктом часто виступають процес навчання, професійна підготовка майбутніх фахівців, виховання та розвиток особистості, формування компетентностей, організація навчальної або виховної діяльностей тощо. Наприклад:

- процес професійної підготовки майбутніх педагогів у закладі вищої освіти;
- формування професійної компетентності майбутніх фахівців;
- освітнє середовище закладу освіти;
- організація дозвіллєвої діяльності дітей старшого дошкільного віку тощо.

Об’єкт потрібно формулювати достатньо широко, щоб він охоплював досліджувану проблему, але не настільки загально, щоб втрачався зв’язок із темою роботи.

Предмет дослідження визначає, що саме в межах об’єкта буде досліджуватися, обґрунтовуватися, розроблятися або перевірятися. Він конкретизує наукову проблему та визначає основний напрям її розв’язання. Предмет дослідження безпосередньо

пов’язаний із темою, метою та завданнями кваліфікаційної роботи. Прикладами предмету дослідження можуть бути:

- педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх фахівців;

- методика розвитку окремих професійних умінь;

- модель організації освітнього середовища закладу освіти:

- інноваційні технології навчання тощо.

Отже, об’єкт і предмет дослідження тісно пов’язані між собою, проте не є тотожними. Об’єкт окреслює ширшу сферу наукового пошуку, а предмет конкретизує ту його частину, яка безпосередньо досліджується.

Методи дослідження – це сукупність способів і прийомів наукового пізнання, за допомогою яких вивчається проблема, перевіряються дослідницькі припущення та одержують обґрунтовані результати. Здобувачу освіти потрібно не просто перелічити використані методи, але й коротко пояснити, з якою метою застосовувався той чи інший метод на різних етапах наукового пошуку.

У педагогічних дослідженнях використовують такі методи:

- *теоретичні (*визначення теоретичних засад проблеми, уточнення понятійного апарату, систематизації наукових положень та обґрунтування авторських підходів):

- аналіз і синтез наукової літератури;
- порівняння та зіставлення наукових підходів;
- класифікація, систематизація й узагальнення;
- індукція та дедукція;
- моделювання;
- аналіз нормативно-правових документів і навчально-методичних матеріалів.

- *емпіричні* (збирання первинних даних, визначення стану досліджуваної проблеми, виявлення особливостей освітнього процесу та перевірка результативності запропонованих рішень):

- педагогічне спостереження;

- анкетування та опитування;

- бесіда й інтерв’ювання;

- тестування;

- вивчення й аналіз продуктів діяльності;

- педагогічний експеримент;

- експертне оцінювання;

- аналіз практичного досвіду.

- *математичної статистики (*кількісне опрацювання емпіричних даних, визначення характеру виявлених змін, перевірка статистичної значущості результатів, якщо це передбачено у дослідженні)*:*

- кількісний і відсотковий аналіз результатів;

- обчислення середніх значень та інших описових статистик;

- порівняння результатів різних груп;

- застосування критеріїв статистичної перевірки гіпотез за наявності відповідних підстав [2].

Отже, у вступі рекомендується зазначати лише ті методи, які фактично використовувалися в роботі. Наприклад, якщо педагогічний експеримент не проводився, не слід включати його до переліку методів. Так само використання математичної статистики необхідно підтверджувати реальним опрацюванням даних.

Наукова новизна дослідження відображає нові результати, положення, підходи або уточнення, отримані здобувачем у процесі самостійного дослідження. Вона демонструє внесок здобувача у розв’язанні наукової проблеми та відрізняє одержані результати від уже відомих положень. У кваліфікаційній роботі наукова новизна має бути обґрунтованою, конкретною та відповідати рівню дослідження. Вона не обов’язково передбачає відкриття принципово нового наукового явища, а може полягати в уточненні понятійного апарату, систематизації наукових підходів, обґрунтуванні педагогічних умов, розробленні моделі або методики, адаптації відомих методів до нових умов чи експериментальній перевірці їхньої ефективності. Для формулювання наукової новизни дослідження доцільно послугуватися такими фразами: уточнено суть поняття; конкретизовано зміст і структуру; обґрунтовано педагогічні умови; удосконалено методику; розроблено модель; набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо тощо.

Зазначені формулювання можна використовувати за умови, якщо вони відповідають дійсним результатам роботи. Важливо також розмежовувати наукову новизну та практичне значення дослідження. Наукова новизна характеризує нові результати наукового пошуку, тоді як практичне значення визначає можливості їх використання для розв'язання конкретних професійних або освітніх завдань.

Практичне значення дослідження полягає у визначенні можливостей застосування одержаних результатів у реальній професійній, освітній, управлінській або іншій практичній діяльностях відповідно до теми роботи. Практична цінність магістерського дослідження може полягати у розробленні методичних рекомендацій, авторських програм, моделей, діагностичних інструментів, алгоритмів діяльності тощо. Наприклад, у педагогічних дослідженнях практичне значення може полягати у:

- розробленні методики формування професійної компетентності майбутніх фахівців;
- підготовці програми або комплексу занять для використання в освітньому процесі;
- створенні методичних рекомендацій для педагогічних працівників;
- розробленні критеріїв і діагностичних матеріалів для оцінювання результатів навчання;
- можливості використання результатів у професійній підготовці здобувачів вищої освіти тощо.

Практичні результати роботи мають бути апробовані або впроваджені в діяльність конкретного закладу освіти чи установи. Водночас не можна заявляти про впровадження результатів без документального чи іншого належного підтвердження.

Отже, усі складові вступу мають утворювати цілісну систему, у якій кожен елемент логічно випливає з попереднього та визначає подальший напрям дослідження. Вступ є концептуальною основою кваліфікаційної роботи та розкриває логіку наукового пошуку, окреслює межі дослідження, обґрунтовує вибір методів і дає змогу оцінити наукову спрямованість, самостійність та практичну значущість виконаної роботи.

2.3. Основна частина: логіка побудови розділів і підрозділів

Основна частина кваліфікаційної роботи містить теоретичний аналіз проблеми, обґрунтування методологічних підходів, опис організації та методики дослідження, подання та аналіз отриманих результатів. Вона, зазвичай, складається з двох або трьох розділів, кожен із яких поділяється на підрозділи. Кількість розділів і підрозділів визначається логікою дослідження. Приклад переліку розділів основної частини кваліфікаційної роботи:

- *перший розділ* – теоретичний, присвячений аналізу наукових джерел, визначенню суті основних понять і обґрунтуванню теоретико-методологічних засад дослідження. У зазначеному розділі встановлюють ступінь наукової розробленості теми, аналіз основних підходів до її розуміння, уточнення понятійно-категоріального апарату та обґрунтування концептуальних положень, на яких ґрунтуватиметься подальше дослідження;

- *другий розділ* – аналітико-дослідницький, спрямований на вивчення стану досліджуваної проблеми, характеристику бази дослідження, обґрунтування методів і подання результатів діагностування або аналізу. Він відображає перехід від теоретичного осмислення проблеми до її безпосереднього вивчення у практичній площині. Зміст другого розділу залежить від характеру дослідження та може передбачати аналіз сучасного стану проблеми, вивчення практичного досвіду, визначення особливостей функціонування відповідного освітнього, соціального, професійного чи управлінського процесу, а також проведення емпіричного дослідження. Важливо, щоб представлені в другому розділі дані не залишалися лише описовим матеріалом. Вони повинні бути проаналізовані, інтерпретовані та співвіднесені з теоретичними положеннями, викладеними у першому розділі. Кожна таблиця, діаграма або рисунок має супроводжуватися поясненням, яке розкриває зміст наведених даних і дає змогу сформулювати обґрунтовані висновки. Другий розділ має завершуватися узагальненням результатів аналізу та визначенням напрямів подальшого наукового пошуку, зокрема обґрунтування потреби розроблення

методики, програми, моделі, рекомендацій розв'язання наявної досліджуваної проблеми;

третій розділ – практико-орієнтований, передбачає розроблення, обґрунтування та за потреби експериментальну перевірку, наприклад, моделі, методики, програми розв'язання встановленої наукової проблеми. У ньому здобувач має продемонструвати здатність застосовувати теоретичні знання й результати попереднього аналізу для створення нового дослідницького або практико орієнтованого ефективного продукту. Залежно від теми та мети роботи таким продуктом можуть бути авторська методика, модель, програма, технологія, система вправ, комплекс методичних рекомендацій або інші результати, що мають практичну цінність. Вони мають спиратися на результати теоретичного й емпіричного дослідження, відповідати виявленим потребам і бути реалістичними щодо практичного застосування. Їхня цінність визначається не лише новизною, а й обґрунтованістю, доцільністю, можливістю ефективного використання у конкретних умовах та мати потенціал для вдосконалення або зміни відповідної професійної діяльності.

Приведена структура й опис основної частини є орієнтовними. Залежно від характеру дослідження другий і третій розділи можуть мати й інше змістове наповнення, якщо це відповідає меті роботи, її завданням і методології. Важливо пам'ятати, що зміст розділу має бути спрямованим на розв'язання одного або декількох взаємопов'язаних завдань, зазначених у дослідженні. Назви розділів повинні відображати основні напрями дослідження, а підрозділів – конкретизувати їхній зміст. Послідовність розділів має відтворювати логіку розв'язання окресленої наукової проблеми. Зміст підрозділів повинен розкривати відповідний напрям теми, не виходячи за межі предмета дослідження. Висновки до кожного розділу мають бути узагальненими результатами у виконанні поставлених завдань та визначати наступність для подальшого дослідження і досягнення поставлених мети і завдань.

Отже, логічна побудова змісту розділів і підрозділів є важливою умовою якісної підготовки кваліфікаційної роботи. Вона забезпечує послідовне розкриття досліджуваної проблеми, розкриває взаємозв'язок теоретичних положень,

аналітичних результатів і практичних рекомендацій, а також створює підґрунтя для обґрунтованого формулювання висновків. За такого підходу в основній частині роботи відображається системний і логічний процес наукового пошуку: від аналізу ступеня розробленості проблеми та визначення теоретико-методологічних засад – до вивчення її практичного стану, розроблення шляхів удосконалення й оцінювання отриманих результатів. Кожен розділ і підрозділ має виконувати конкретні дослідницькі функції та завдання, бути змістовно завершеним і водночас логічно пов’язаним із іншими елементами роботи. Дотримання зазначених вимог сприятиме формуванню цілісного наукового тексту, підвищує доказовість і практичну значущість отриманих результатів та засвідчує готовність здобувача до самостійної дослідницької й професійної діяльності.

2.4. Висновки до розділів та загальні висновки

Висновки підсумовують результати проведеного наукового пошуку та відображають ступінь досягнення поставленої мети й виконання визначених завдань. Вони узагальнюють основні теоретичні положення, результати емпіричного або експериментального досліджень, розкривають обґрунтовані положення щодо розв’язання досліджуваної проблеми та окреслюють перспективи подальших наукових розвідок. Висновки не повинні бути механічним повторенням тексту розділів. Вони мають містити узагальнені результати, логічно випливати зі змісту роботи та підтверджуватися матеріалами дослідження.

Підготовка висновків передбачає систематизацію основних результатів дослідження, визначення їхньої наукової та практичної значущості, а також установлення відповідності отриманих результатів меті й завданням, сформульованим у вступі. Зміст висновків повинен логічно випливати з матеріалів основної частини роботи, відображати результати розв’язання поставлених завдань і не містити положень, які не були належним чином обґрунтовані в дослідженні.

Висновки до розділів формулюють для узагальнення основних результатів наукового пошуку, отриманих у процесі опрацювання відповідної частини

дослідження. Вони відображають логічну завершеність кожного розділу, дають змогу виокремити його ключові положення та продемонструвати послідовність розв’язання дослідницьких завдань. Висновки до кожного розділу необхідно формулювати після завершення його написання, використовуючи результати проведених аналізу наукових джерел, нормативно-правових документів, результатів емпіричного дослідження, експериментальної роботи або розроблених автором методичних матеріалів. Їхній зміст має відповідати темі та бути спрямованим на конкретний розділ.

Для формулювання висновків до розділів потрібно:

- визначити основні теоретичні положення, закономірності, підходи та результати, встановлені в процесі дослідження;

- узагальнити результати аналізу наукової літератури й охарактеризувати стан розробленості досліджуваної проблеми у науковій площині;

- уточнити зміст основних понять, структурних компонентів, критеріїв, показників, педагогічних умов або інших характеристик предмета дослідження;

- відобразити результати констатувального, формувального чи контрольного етапів дослідження, якщо такі передбачені у завданнях дослідження;

- визначити практичне значення отриманих результатів та можливості їх використання у професійній діяльності;

- показати, як результати конкретного розділу відображають виконання завдань кваліфікаційної роботи загалом.

Отже, висновки до розділів повинні бути лаконічними, змістовними, послідовними й аналітичними. Не рекомендується механічно повторювати назви підрозділів, переносити до висновків великі фрагменти основного тексту або обмежуватися простим переліком розглянутих питань. Кожне положення має відображати конкретний результат дослідження, містити його обґрунтування, кількісні показники або порівняльні характеристики.

У разі проведення експерименту у висновках до відповідного розділу потрібно навести основні результати дослідження, показати динаміку досліджуваних показників, окреслити виявлені тенденції та сформулювати узагальнення щодо результативності запропонованих методик, технологій або педагогічних умов.

Обсяг висновків до розділу визначається його змістом, складністю досліджуваної проблеми та кількістю отриманих результатів.

Загальні висновки є підсумковою частиною кваліфікаційної роботи. Вони систематизують й узагальнюють результати проведеного дослідження здобувачем, визначають ступінь досягнення поставленої мети, виконання завдань і розкривають значущість одержаних результатів для теорії та практики. Загальні висновки розкривають цілісне бачення автором результатів досліджуваної проблеми. Вони не повинні бути механічним об'єднанням попередніх висновків, а мають становити самостійний, логічно структурований підсумок усієї виконаної роботи.

Загальні висновки формулюються відповідно до визначених мети і завдань дослідження, заявлених у вступі. У кваліфікаційній роботі бажано дотримуватися послідовності, за якої кожному завданню відповідає окремий висновок або логічно завершене групування висновків. Такий підхід дає можливість здобувачу продемонструвати повноту виконання дослідницької програми, логіку та обґрунтованість отриманих результатів. У загальних висновках доцільно відобразити:

1. Узагальнення теоретичних результатів дослідження. Необхідно стисло охарактеризувати основні теоретичні положення, визначені підходи до розв'язання проблеми, результати аналізу наукових джерел, уточнення понять і систематизації наукових ідей.

2. Результати розв'язання кожного дослідницького завдання. Необхідно послідовно сформулювати основні результати, отримані під час виконання завдань, визначених у вступі. Висновки мають відображати конкретні здобутки автора, а не лише констатувати факт опрацювання відповідного питання.

3. Обґрунтування розроблених положень, моделей, методик або технологій. Якщо в роботі запропоновано авторську модель, програму, методику, систему педагогічних умов, рекомендації чи інші практичні розробки, необхідно стисло розкрити їхній зміст, призначення та особливості застосування.

4. Узагальнення результатів емпіричного або експериментального дослідження. Варто навести основні результати дослідження, порівняти вихідні та підсумкові показники, показати виявлені зміни й тенденції. Висновки про ефективність

запропонованих рішень мають спиратися на фактичні дані та застосовані методи аналізу.

5. Визначення наукової новизни та практичного значення результатів. Необхідно показати, які положення були уточнені, розвинені, систематизовані або запропоновані автором, а також зазначити наслідки практичного використання отриманих результатів. Формулювання повинні відповідати реальному змісту та рівню самостійності виконаного дослідження.

6. Окреслення перспектив подальших досліджень. Доцільно визначити питання, які залишилися недостатньо вивченими або потребують подальшого наукового опрацювання. Перспективи мають безпосередньо випливати з результатів проведеного дослідження та бути пов’язаними з його тематикою.

Загальні висновки потрібно викладати в науковому стилі, використовуючи чіткі, змістовні й логічно завершені формулювання. Варто уникати надмірно загальних тверджень, необґрунтованих оцінок, емоційних висловлювань, повторення великих фрагментів основного тексту та цитування наукових джерел без об’єктивної потреби. Кожен висновок повинен мати самостійне змістове навантаження й відображати конкретний результат дослідження.

Важливо розмежовувати висновки та рекомендації. Висновки відповідають на запитання, які результати отримано в процесі дослідження і що встановлено, тоді як рекомендації визначають, як саме ці результати доцільно застосовувати на практиці. Практичні рекомендації можуть бути представлені в загальних висновках або оформлені окремо у додатках.

2.5. Список використаних джерел

Список використаних джерел є обов’язковим структурним елементом кваліфікаційної роботи, який складає інформаційну основу проведеного дослідження, засвідчує його теоретичну обґрунтованість, наукову самостійність і ступінь опрацювання здобувачем вищої освіти відповідної проблематики. Він містить

бібліографічні відомості про всі наукові, навчальні, нормативно-правові, методичні, електронні та інші матеріали, на які автор посилається у тексті роботи.

Основним призначенням списку використаних джерел є забезпечення можливості перевірки достовірності наведених фактів, теоретичних положень, статистичних даних і результатів досліджень, а також надання читачеві можливості ознайомитися з першоджерелами, використаними під час підготовки кваліфікаційної роботи. Якісно сформований бібліографічний список свідчить про високий рівень наукової культури здобувача, його вміння здійснювати пошук, добір, критичний аналіз та систематизацію наукової інформації. Під час формування списку використаних джерел необхідно дотримуватися таких основних правил:

1. Відповідність темі дослідження. До списку включаються джерела, які безпосередньо стосуються теми кваліфікаційної роботи, сприяють розкриттю її теоретичних і методологічних засад, обґрунтуванню дослідницьких підходів та інтерпретації отриманих результатів.

2. Наукова достовірність та авторитетність. Перевагу слід надавати науковим монографіям, статтям у фахових виданнях, дисертаціям, матеріалам наукових конференцій, офіційним документам, навчальним і методичним виданням, а також публікаціям у визнаних міжнародних наукових виданнях. Використання інформації з інтернет-ресурсів потребує критичної оцінки її походження, актуальності та достовірності.

3. Актуальність джерельної бази. Доцільно використовувати сучасні наукові праці, опубліковані упродовж останніх п’яти років, з урахуванням специфіки теми дослідження. Водночас обов’язковим є опрацювання фундаментальних праць, класичних теоретичних концепцій та першоджерел, які мають важливе значення для розуміння досліджуваної проблеми.

4. Повнота бібліографічного опису. Кожне джерело повинно бути описане згідно встановлених бібліографічних вимог. Залежно від виду документа зазначаються прізвище та ініціали автора, назва праці, місце видання, назва видавництва, рік видання, обсяг або сторінки публікації, назва журналу, том, номер випуску, DOI чи

URL та дата звернення до електронного ресурсу, якщо це передбачено відповідним стандартом.

5. Відповідність посиланням у тексті. До списку включаються всі джерела, на які є посилання у кваліфікаційній роботі. Однак не рекомендується додавати до нього праці, які фактично не використовувалися під час написання дослідження. Усі бібліографічні відомості мають бути перевірені за першоджерелами.

6. Дотримання академічної доброчесності. Використання ідей, положень, цитат, результатів досліджень та інших матеріалів, створених іншими авторами, обов'язково супроводжується належними посиланнями. Не допускається включення вигаданих, неперевірених або фактично не опрацьованих джерел.

В українській академічній практиці для оформлення бібліографічних посилань і описів застосовують, зокрема, ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Якщо закладом вищої освіти передбачено використання міжнародного стилю APA або іншого стилю цитування, необхідно послідовно дотримуватися обраних вимог упродовж усієї роботи.

Джерела у списку можуть розташовуватися в алфавітному порядку за прізвищами перших авторів або назвами документів, у порядку появи посилань у тексті чи в іншій послідовності, визначеній методичними вимогами закладу вищої освіти. Необхідно обрати один спосіб упорядкування та застосовувати його послідовно.

До списку використаних джерел можуть входити такі групи матеріалів:

- нормативно-правові акти, державні стандарти, концепції, стратегії та інші офіційні документи;
- наукові монографії, підручники, навчальні посібники та методичні видання;
- статті у наукових фахових виданнях України й зарубіжних країн;
- дисертації, автореферати та кваліфікаційні наукові праці;
- матеріали наукових конференцій, збірники наукових праць;
- офіційні статистичні матеріали, звіти установ та результати досліджень;
- електронні ресурси, офіційні вебсайти організацій та установ;

- інші документи, використання яких обґрунтоване метою і завданнями дослідження.

Під час оформлення електронних джерел необхідно зазначати автора або назву організації, назву документа чи вебсторінки, рік оприлюднення або оновлення за наявності, URL та інші бібліографічні відомості відповідно до обраного стандарту. Для наукових публікацій за наявності слід зазначати DOI.

Особливу увагу слід приділяти правильності відтворення прізвищ авторів, назв праць, років видання, номерів журналів, сторінок та інших бібліографічних даних. Необхідно уникати механічного копіювання неперевірених бібліографічних описів, оскільки навіть незначні неточності можуть ускладнювати ідентифікацію джерела.

Кількість використаних джерел визначається темою, метою, завданнями, характером і масштабом дослідження, а також вимогами закладу вищої освіти. Список має бути достатнім для всебічного висвітлення проблеми, відображати сучасний стан її наукового опрацювання та демонструвати ознайомлення здобувача з основними вітчизняними й зарубіжними дослідженнями. Важливо забезпечити не лише кількісну достатність, а й належну якість джерельної бази. Приклад оформлення бібліографічного опису використаних джерел вміщено у Додатку Б.

Отже, список використаних джерел є важливим показником якості кваліфікаційної роботи. Його належне формування й оформлення підтверджує достовірність інформаційної бази, самостійність наукового пошуку та дотримання здобувачем принципів академічної доброчесності. Відповідальне ставлення до добору й бібліографічного опису джерел є необхідною умовою підготовлення завершеного наукового дослідження, що відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт.

2.6. Додатки

Додатки призначені для розміщення допоміжних матеріалів, які доповнюють основний текст кваліфікаційної роботи та підтверджують повноту проведеного дослідження. У додатках розміщують допоміжні матеріали, які є необхідними для підтвердження теоретичних положень, обґрунтування методики дослідження,

ілюстрування отриманих результатів або практичного використання розроблених автором рекомендацій, програм, моделей і методичних матеріалів. До них можуть належати анкети, опитувальники, діагностичні методики, конспекти занять, розробки освітніх заходів, таблиці великого обсягу, ілюстративні матеріали, зразки документів та інші матеріали, що мають безпосередній стосунок до теми дослідження.

До додатків доцільно включати матеріали, які доповнюють основний зміст кваліфікаційної роботи, проте через значний обсяг, специфіку подання або допоміжний характер не можуть бути повністю вміщені в основному тексті. Кожний додаток повинен мати назву та нумеруватися літерами українського алфавіту з великої букви. Для нумерації додатків не використовують такі літери як Ґ, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

У тексті роботи обов'язково мають бути посилання на відповідні додатки. До додатків не варто переносити матеріали, без яких неможливо зрозуміти основні результати дослідження. Нумерацію сторінок додатків продовжують у межах загальної нумерації кваліфікаційної роботи..

Отже, додатки до кваліфікаційної (магістерської) роботи є невід'ємним засобом представлення допоміжних, ілюстративних та практично орієнтованих матеріалів дослідження. Їх належне оформлення сприяє підвищенню структурованості роботи, забезпечує прозорість дослідницьких процедур, унаочнює отримані результати та підтверджує практичну значущість авторських розробок.

2.7. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи

Кваліфікаційну роботу здобувач пише державною (українською) мовою та подає до кафедри у друкованому та електронному варіантах. Друкована робота має бути переплетена у тверду палітурку.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи має складати 60-80 сторінок (без списку використаних джерел і додатків). Рекомендовані обсяги структурних частин кваліфікаційної роботи відображено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяг структурних частин кваліфікаційної роботи

Структурні частини кваліфікаційної роботи	**Рекомендований обсяг (у сторінках)**
Титульний аркуш	1 стор.
Зміст	1-2 стор.
Вступ	3-4 стор.
Основна частина	60-80 стор.
Висновки	2-3 стор.
Список використаних джерел	за потреби
Додатки	за потреби

Друк тексту кваліфікаційної роботи виконується за допомогою принтера з одного боку аркуша білого кольору формату А4 (210 х 297 мм) чорним кольором. Щільність друку тексту має бути всюди однакова, без відривів абзаців.

Параметри сторінки: верхнє, нижнє і ліве поле – по 20 мм, праве поле – 15 мм.

Шрифт Times New Roman, 14 кегль, міжрядковий інтервал – 1,5 рядка.

Параметри відступу й інтервалів:

вирівнювання – по ширині;

рівень – основний текст;

відступи: зліва – 0 см, справа – 0 см, перший рядок – 1 см;

інтервал: перед – 0 пт, після – 0 пт.

Першою сторінкою є *титульний аркуш*, який підлягає загальній нумерації сторінок роботи, однак номер сторінки на ньому не ставиться. На наступних сторінках номер проставляється у верхньому правому куті без крапки в кінці. Список використаних джерел і додатки також підлягають загальній нумерації сторінок кваліфікаційної роботи. Зразок оформлення титульної сторінки вміщено у Додатку В.

Друкарські помилки, описки або графічні неточності, які виявилися у роботі, можна виправити підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою та нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого тексту друкарськими літерами чорного кольору, наближено до щільності основного тексту. Допускається не більше двох виправлень на одній сторінці.

Оформлення заголовків структурних частин роботи починають з нової сторінки, пишуть із великої літери та симетрично до тексту: **ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ.**

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку у кінці заголовка не ставлять. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається із номера розділу і порядкового номера підрозділу, між яким ставлять крапку, наприклад, «2.1. Класифікація інтерактивних форм навчання зі здобувачами освіти».

Відстань між заголовком і текстом має бути не менше двох рядків. Не варто розміщувати заголовок підрозділу у нижній частині сторінки, якщо текст підрозділу буде розміщено на наступній.

Ілюстрації (графіки, діаграми, схеми, фотографії, карти тощо) і *таблиці* доцільно подавати у кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони вперше згадуються або на наступній сторінці, якщо після тексту замало місця для їхнього розміщення. Таблиці й ілюстрації, які розміщені на окремих сторінках роботи та займають її повністю, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрації у тексті позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно у межах розділу, наприклад «Рис. 3.2» (другий рисунок третього розділу). Якщо у кваліфікаційній роботі одна ілюстрація, то її нумерують за загальними правилами.

Таблиці також нумерують послідовно у межах розділу. У верхньому правому куті зазначають, що це таблиця із відповідним заголовком. Таблиці у тексті кваліфікаційної роботи позначають так: результати дослідження подано у таблиці 2.2 або (табл. 2.2). У випадку, коли таблиця не вміщається на одній сторінці, то її продовжують на наступній. При продовженні таблиці на наступній сторінці її назву не пишуть, а лише «Продовження таблиці 2.2». Зразок оформлення таблиці подано на сторінці 28 цих рекомендацій.

Формули у роботі також нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номеру формули у розділі. Вони виставляються у правій стороні аркуша навпроти формули і позначаються (3.1): перша формула третього розділу.

Правила цитування та посилання на використані джерела дають можливість проконтролювати обґрунтованість викладених положень і достовірність використаної інформації, перевірити її походження та дотримання принципів академічної доброчесності. Усі використані у кваліфікаційній роботі визначення, статистичні дані, результати досліджень, ідеї, класифікації та інші матеріали, мають супроводжуватися відповідними посиланнями на першоджерела.

Цитування – це відтворення тексту, положення або висловлювання іншого автора з обов'язковим зазначенням джерела. Цитування може бути прямим або непрямим. Пряме цитування передбачає дослівне відтворення тексту першоджерела, яке береться в лапки із збереженням авторського формулювання. Непряме цитування передбачає переказ або узагальнення думок, ідей і результатів дослідження іншого автора власними словами. Навіть за такого способу викладу обов'язково потрібно посилатися на відповідне джерело. Після цитати у квадратних дужках зазначають порядковий номер джерела та сторінку джерела з якого взято цитату. Не допускається довільне редагування цитат, яке змінює зміст авторського висловлювання, а також використання цитат без зазначення першоджерела. Приклади цитування:

1. У працях дослідників розкрито основні підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців [5].
2. Проблему професійного становлення педагогічних працівників розглянуто в наукових дослідженнях С. Гончаренка [1, с. 45].
3. Теоретичні засади досліджуваного явища висвітлено в низці наукових праць [2; 6; 9].

Усі джерела, на які є посилання у тексті кваліфікаційної роботи, повинні бути включені до списку використаних джерел. Особливу увагу потрібно приділяти дотриманню принципів академічної доброчесності під час використання цифрових технологій та інструментів штучного інтелекту. Здобувач освіти повинен самостійно перевірити достовірність отриманої інформації, установити реальність автора та його публікації, а також оформлювати посилання на фактично використані джерела. Бібліографічні описи, які генеруються системами штучного інтелекту не можна використовувати без перевірки їхньої достовірності. Недотримання правил цитування, відсутність посилань на запозичені матеріали, привласнення чужих ідей або результатів досліджень, а також подання чужого тексту як власного можуть розглядатися як порушення академічної доброчесності та академічний плагіат

РОЗДІЛ 3. ПІДГОТОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1. Підготовлення здобувачів до попереднього захисту кваліфікаційної роботи

Наприкінці терміну навчання за освітньо-професійною програмою здобувачі освіти готуються до підсумкової атестації і, зокрема, захисту кваліфікаційної роботи. Перед початком підготовлення до попереднього захисту здобувачі подають кваліфікаційну роботу для перевірки на академічний плагіат. За умови позитивного результату перевірки здобувачі допускаються до попереднього захисту кваліфікаційної роботи. Він організовується і проводиться випусковою кафедрою та є одним із етапів завершення дослідження, спрямованого на перевірку готовності роботи до офіційного захисту, виявлення можливих недоліків та їх усунення.

Важливу роль у підготовленні здобувача до попереднього захисту відіграє науковий керівник, який систематично проводить консультування з питань виконання дослідження, контролює дотримання індивідуального плану роботи, надає рекомендації щодо вдосконалення змісту, структури та оформлення кваліфікаційної роботи, а також допомагає підготуватися до захисту результатів наукового дослідження. Науковий керівник готує відгук на кваліфікаційну роботу здобувача.

Попередній захист кваліфікаційної роботи проводиться на засіданні випускової кафедри за участю наукового керівника та науково-педагогічних працівників кафедри. Під час попереднього захисту здобувач представляє основні результати виконаного дослідження, відповідає на поставлені запитання та отримує рекомендації щодо допуску до захисту кваліфікаційної роботи.

За результатами попереднього захисту кафедра оцінює ступінь готовності кваліфікаційної роботи до офіційного захисту, визначає наявність суттєвих недоліків і встановлює, за потреби, терміни їх усунення. Рекомендації, надані під час обговорення, мають бути враховані здобувачем у процесі остаточного доопрацювання

роботи. Науковий керівник надає консультативну допомогу щодо внесення необхідних змін і підготовки остаточного варіанта кваліфікаційної роботи.

Отже, підготовлення здобувачів до попереднього захисту кваліфікаційної роботи є комплексним організаційно-методичним процесом, що забезпечує перевірку готовності дослідження, удосконалення його змісту та оформлення, розвиток навичок наукової комунікації й аргументованого представлення результатів. Успішне проходження попереднього захисту створює необхідні передумови для завершення підготовки кваліфікаційної роботи та її подання до офіційного захисту.

3.2. Захист кваліфікаційної роботи здобувачем освіти

Захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом підсумкової атестації здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та важливою складовою перевірки досягнення ними результатів навчання, визначених освітньою програмою. Його метою є встановлення рівня сформованості професійних компетентностей здобувача, здатності самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність, аналізувати актуальні проблеми галузі освіти, обґрунтовувати теоретичні положення, формулювати висновки та пропонувати практично значущі рекомендації.

Захист кваліфікаційної роботи проводиться відповідно відкрито і публічно. Процедура захисту має забезпечувати дотримання принципів академічної доброчесності, об’єктивності оцінювання, прозорості, рівності прав здобувачів та відповідності встановленим вимогам до атестації.

До захисту допускаються здобувачі, які завершили підготовку кваліфікаційної роботи відповідно до затвердженого індивідуального завдання, подали її у встановлені терміни та пройшли передбачені університетом процедури перевірки й попереднього розгляду. Кваліфікаційна робота має відповідати затвердженій темі, визначеним меті та завданням дослідження, установленим вимогам до змісту й оформлення, а також принципам академічної доброчесності. Важливою умовою підготовки до захисту є наявність відгуку наукового керівника та рецензії представника академічної спільної з іншого ЗВО або науково-дослідницької установи.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії. Під час захисту здобувач презентує результати проведеного дослідження, розкриває його актуальність, мету й завдання, характеризує об’єкт і предмет, обґрунтовує вибір методів наукового пошуку, висвітлює основні теоретичні положення та результати практичної роботи. Особливу увагу здобувачу необхідно приділити представленню наукової новизни, практичного значення отриманих результатів, сформульованих висновків і рекомендацій щодо їх використання. Для цього йому необхідно підготувати доповідь і презентацію, які мають бути логічно структурованими, змістовними, послідовними та відповідали змісту кваліфікаційної роботи. Доповідь повинна відображати основні результати дослідження, а не дублювати повний текст роботи. Презентаційні матеріали доцільно використовувати для демонстрації таблиць, рисунків, схем, моделей, результатів експериментальної чи дослідно-практичної роботи, розроблених методичних матеріалів та інших результатів, що підтверджують досягнення мети дослідження.

Після доповіді здобувач відповідає на запитання членів екзаменаційної комісії та інших учасників обговорення в межах установленого порядку, надає пояснення щодо змісту дослідження, обґрунтовує запропоновані рішення, аргументує власну наукову позицію та демонструє здатність критично оцінювати отримані результати. Зауваження, викладені у відгуку наукового керівника та рецензії розглядаються під час захисту. Здобувач має продемонструвати готовність до наукової дискусії, уміння коректно реагувати на критичні зауваження та аргументовано відстоювати результати власного дослідження.

Оцінювання кваліфікаційної роботи здійснюється екзаменаційною комісією відповідно до затверджених критеріїв оцінювання. Під час виставлення підсумкової оцінки враховуються актуальність теми, рівень теоретичного опрацювання проблеми, обґрунтованість методології дослідження, самостійність виконання роботи, достовірність і практична значущість отриманих результатів, відповідність висновків поставленим завданням, якість оформлення роботи, дотримання принципів академічної доброчесності, а також рівень підготовки доповіді, презентації та відповідей на запитання.

Рішення щодо оцінювання результатів захисту ухвалюється екзаменаційною комісією. Результати захисту оголошуються після оформлення протоколу комісії. За умови успішного проходження підсумкової атестації здобувачу присуджується ступінь магістра та присвоюється відповідна кваліфікація відповідно до освітньої програми. Якщо освітньою програмою передбачено присвоєння професійної кваліфікації, відповідне рішення ухвалюється за умови виконання визначених вимог до її присвоєння.

Отже, захист кваліфікаційної (магістерської) роботи є комплексною процедурою підсумкового оцінювання результатів навчання, яка дає змогу встановити готовність випускника до самостійного розв’язання складних професійних завдань, застосування наукових підходів у практичній діяльності, критичного аналізу інформації та обґрунтованого прийняття професійних рішень. Успішне проходження захисту засвідчує здатність здобувача інтегрувати набуті знання, уміння й компетентності та використовувати їх для розв’язання актуальних завдань професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ТОВ Фірма «Планар», 2010. 3018 с.

2. Основи наукових досліджень / За ред. В. І. Саюк, Є. Р. Чернишової. Київ : Педагогічна думка, 2012. 144 с.

3. Положення про організацію освітнього процесу в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова (нова редакція). Київ. 2024. 55 с. URL : https://udu.edu.ua/vidomosti-ta-resursy/normatyvni-dokumenty/polozhennia/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-v-ukrainskomu-derzhavnomu-universyteti-imeni-mykhaila-drahomanova.

ДОДАТКИ

Додаток А

Індивідуальний календарний план роботи
здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти
над кваліфікаційною роботою

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
РОБОТИ ЗДОБУВАЧА НАД КВАЛІФІКАЦІЙНОЮ (МАГІСТЕРСЬКОЮ)
РОБОТОЮ

Здобувач:_____
(прізвище, ім'я, по батькові)
Освітній ступінь: магістр
Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Захист України)»
Спеціальність: А 4 Середня освіта
Тема кваліфікаційної роботи:

_____

_____

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)
Термін виконання роботи: з «*01» листопада 2025 р. до «01» листопада 2026 р.*

Індивідуальний календарний план

№ З/п	Зміст етапу роботи	Термін виконання	Результат виконання / відмітка наукового керівника
1	Вибір і затвердження теми кваліфікаційної роботи		
2	Складання та погодження індивідуального плану дослідження		
3	Визначення мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження		
4	Опрацювання нормативно-правових документів і наукових джерел по темі дослідження		
5	Складання та погодження плану кваліфікаційної роботи		
6	Написання першого розділу роботи (теоретичні засади дослідження)		
7	Подання першого розділу науковому керівникові та його доопрацювання		
8	Розроблення програми та методики емпіричного дослідження (за потреби)		
9	Проведення дослідницької роботи, збирання й опрацювання емпіричних матеріалів		
10	Написання другого розділу роботи (аналіз результатів дослідження)		
11	Розроблення практичних рекомендацій / пропозицій за результатами дослідження		
12	Написання висновків до розділів і загальних висновків		
13	Формулювання вступу та остаточне узгодження структурних елементів роботи		
14	Оформлення списку використаних джерел і додатків відповідно до встановлених вимог		
15	Перевірка роботи на дотримання принципів академічної доброчесності		
16	Подання завершеного тексту кваліфікаційної роботи науковому керівникові		
17	Доопрацювання роботи відповідно до зауважень наукового керівника		
18	Підготовка роботи до попереднього захисту та проходження процедури попереднього захисту		
19	Усунення зауважень за результатами попереднього захисту		
20	Підготовка остаточного варіанта роботи, допускових документів і презентації		

21	Підготовка доповіді та матеріалів для захисту кваліфікаційної роботи		
22	Захист кваліфікаційної роботи		

Здобувач _____ /_____/

(підпис) (ініціали, прізвище)

Науковий керівник _____ /_____/

(підпис) (ініціали, прізвище)

«*01» листопада* **2025** р.

Додаток Б

Зразок оформлення бібліографічного опису використаних джерел

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40) **(**Правила оформлення списку використаних джерел при написанні наукових робіт. URL: https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/4518/pravylaoformlennya spyskuvykorystanyhdzherel.pdf (дата звернення 28.01.2026 р.).

Характеристика джерела	**Приклад оформлення**
	Книги
Один автор	1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практ. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.
Три автори	1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с. 2. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.

	3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор (и) та редактор (и) / упорядники	1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінальновиконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с. 3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с. 4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. 5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.
Без автора	1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини XX століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с. 4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. 5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. 4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
За редакцією	Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с
	Частина видання
Книги	1. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169. 2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197. 3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213–241.

	4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференції	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. ІІ Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науковопопулярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Статті з продовжуваних та періодичних видань	1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. Збірник наукових праць «*Політологічні студії*». 2011. № 2. С. 54–65. 2. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. *Вісник Запорізького національного університету*. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. *Вища школа.* 2017. № 5–6. С. 48–55. 4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 3–17. 5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. *Урядовий кур'єр*. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. *Юридичний вісник України*. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15. 7. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe2: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
	Інші видання
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10– 22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530– 543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ

	Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136–141. 6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Балансбюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лєпіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71. 2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3. 3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.
Патенти	1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. 2. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.
Препринти	1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04- 01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.- довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.

	2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?gall eryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі. Бібліотечний вісник. 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017). 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridic hni/ VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).
Автореферати дисертацій	1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с. 3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.
Дисертації	1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. 4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.

Додаток В

Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

по темі: **«Організація роботи методичного кабінету «Захист України» закладу загальної середньої освіти»**

Здобувача вищої освіти
_2_ курсу 2-ЗУ групи
спеціальності А 4 Середня освіта
Освітньої програми «Середня освіта (Захист України)»
Постернак О. В.

Науковий керівник:
доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Столяренко В. А.

Київ - 2026

Навчально-методичне видання

Саюк Валентина Іванівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до написання та оформлення кваліфікаційних (магістерських) робіт